

ПОЛІТИКА ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАУКОВО-ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

1. Мета та сфера застосування

Ця Політика визначає принципи, правила та обмеження використання інструментів штучного інтелекту (ШІ) у процесах подання, підготовки, рецензування та публікації наукових матеріалів у *журналі «Назва журналу»*. Її метою є забезпечення академічної доброчесності, достовірності та відтворюваності наукових результатів, прозорості використання цифрових інструментів, недопущення фабрикації, фальсифікації, плагіату й викривлення даних, а також відповідність міжнародним етичним стандартам видавничої діяльності.

Політика є обов'язковою для авторів, рецензентів, редакторів, членів редакційної колегії, технічних редакторів та інших осіб, залучених до публікаційного процесу.

2. Основні поняття

Під штучним інтелектом у цій Політиці розуміються програмні системи, здатні генерувати текст, зображення, код, аналізувати дані або виконувати інші когнітивні завдання, що традиційно потребують людського інтелекту (зокрема ChatGPT, Gemini, Copilot, Claude, DALL·E, Midjourney, Scite Assistant та подібні інструменти). Генеративний ШІ — це різновид таких систем, які створюють нові тексти, графіку, таблиці, аудіо- чи відеоматеріали. Атрибуція використання ШІ означає чітке та повне розкриття інформації про те, який саме інструмент застосовувався, на яких етапах роботи та з якою метою.

3. Загальні принципи використання ШІ

Використання інструментів штучного інтелекту у публікаційному процесі ґрунтується на принципах прозорості, відповідальності людини та академічної доброчесності. Усі учасники процесу несуть повну відповідальність за зміст матеріалів незалежно від того, чи використовувалися інструменти ШІ. Результати,

створені або запропоновані ШІ, не можуть подаватися як оригінальні наукові дані. Автори зобов'язані перевіряти точність фактів, коректність тверджень і відсутність вигаданих даних або посилань, зважаючи на ризик так званих «галюцинацій» ШІ.

Особлива увага приділяється захисту персональних даних та дотриманню авторського права. Забороняється використання ШІ для обробки конфіденційної інформації без належних правових підстав або для створення контенту, що порушує права інтелектуальної власності.

4. Політика щодо авторів

Авторам дозволяється використовувати інструменти ШІ як допоміжні засоби для покращення мови й стилю тексту, підвищення його читабельності, перекладу, попереднього структурування матеріалу, генерації ідей або візуалізацій (створення графіків, макетів додатків і т.д.), а також для допомоги в аналізі наукової літератури. У всіх випадках автори зобов'язані самостійно перевіряти результати та гарантувати їхню наукову коректність.

Водночас авторам забороняється використовувати ШІ для створення або фальсифікації наукових результатів, експериментальних даних, математичних розрахунків чи статистичних висновків, а також для генерації вигаданих джерел і цитувань. Не допускається використання ШІ для повного написання наукового рукопису або обходу систем перевірки на плагіат, а також передача інструментам ШІ будь-яких неопублікованих або конфіденційних даних.

У разі використання ШІ автори зобов'язані включити до рукопису примітку «Використання інструментів штучного інтелекту», в якому зазначається назва інструменту, версія, мета та обсяг його застосування. ШІ не може вважатися автором або співавтором статті, оскільки не здатний нести юридичну й етичну відповідальність.

Редакція залишає за собою право вимагати додаткових пояснень щодо ролі ШІ, перевіряти рукописи з використанням відповідних інструментів і відхиляти матеріали, що не відповідають цій Політиці.

5. Політика щодо рецензентів

Рецензентам дозволяється використовувати ШІ виключно для технічної допомоги при підготовці тексту рецензії, зокрема для перевірки граматики або стилю. Забороняється завантаження рукописів або їхніх частин у ШІ-системи, передача конфіденційних матеріалів, а також доручення ШІ написання або формування оцінки рецензії. Рецензент несе персональну відповідальність за об'єктивність, незалежність та конфіденційність рецензування.

6. Політика щодо редакторів

Редактори можуть застосовувати ШІ для допоміжних технічних завдань, таких як редагування службових текстів, переклад або підготовка метаданих. Використання ШІ для прийняття редакційних рішень, оцінки наукової новизни, перевірки результатів досліджень або автоматизованого відбору рукописів забороняється. Усі рішення щодо прийняття чи відхилення статей ухвалюються виключно людиною - відповідальним редактором.

7. Етичні ризики та реагування

Редакція визнає наявність етичних ризиків, пов'язаних із використанням ШІ, зокрема ризик фабрикації даних, плагіату, вигаданих посилань, хибних тверджень або упереджених формулювань. У разі виявлення порушень редакція має право вимагати пояснень, повернути матеріал на доопрацювання, відхилити рукопис, відкликати вже опубліковану статтю.

8. Захист даних і конфіденційність

Забороняється завантаження матеріалів рукописів у відкриті або неперевірені інструменти ШІ, які можуть зберігати або використовувати дані для навчання моделей. Використання ШІ має відповідати законодавству України про захист персональних даних, а всі чутливі дані повинні бути анонімізовані.

9. Декларація щодо використання ШІ

У кінці статті рекомендується розміщувати декларацію про використання штучного інтелекту, в якій автори зазначають, чи застосовувалися інструменти ШІ під час підготовки матеріалу, та надають відповідне пояснення у разі їх використання.

10. Заключні положення

Ця Політика регулярно переглядається та оновлюється відповідно до розвитку технологій і міжнародних рекомендацій.

Подаючи рукопис до науково-періодичного видання, автори автоматично підтверджують, що ознайомлені з цією Політикою та зобов'язуються дотримуватися її положень. Аналогічно, усі учасники редакційного процесу – рецензенти, члени редакційної колегії, підтверджують своє ознайомлення з Політикою та зобов'язання дотримуватися її положень.

Список використаних джерел

1. Committee on Publication Ethics (COPE). *COPE Position Statement on Artificial Intelligence (AI) Tools*. — 2023.
2. World Association of Medical Editors (WAME). *Chatbots, Generative AI, and Scholarly Manuscripts*. — 2023.
3. Elsevier. *Publishing Ethics: The Use of Artificial Intelligence in Manuscript Preparation*. — Editorial Policy.
4. Springer Nature. *Artificial Intelligence (AI) Writing Tools in Research and Publishing*. — Editorial Guidelines.
5. Taylor & Francis. *Guidelines on the Use of AI Tools in Research and Publishing*.
6. UNESCO. *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. — Paris, 2021.
7. European Commission. *Ethics Guidelines for Trustworthy Artificial Intelligence*. — Brussels, 2019.
8. Закон України «Про освіту».
9. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність».
10. Закон України «Про захист персональних даних».